

Шта је рак?

За људе са раком, њихове породице и пријатеље

Рак је болест ћелија тела.

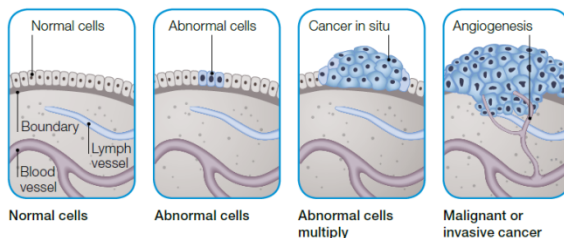
Рак је болест која погађа ћелије тела. Тело је сачињено од милијарди ћелија. Нормалне ћелије расту и деле се (на два дела). Када умру, њихово место заузимају нове ћелије.

Понекад се са неким ћелијама дешава нешто погрешно и оне не умиру. Оне се неконтролисано деле и могу да израсту у грудву (тумор) која се зове рак.

Рак се може појавити свуда у телу. Постоји више од 100 различитих врсти рака. Неке врсте рака су чешће него друге, као на пример рак црева, дојке, простате и плућа.

- Рак се јавља веома често – свака трећа особа добије рак.
- Многи људи преживе рак.
- Рак неће ишчезнути ако се не лечи

The beginnings of cancer

Канцерозни и неканцерозни

Тумори могу да буду *неканцерозни* (доброћудни) или *канцерозни* (злоћудни).

Неканцерозни тумори се не проширују на друге делове тела. Међутим, потребан је лекарски надзор.

Канцерозни тумор може да се прошири са места где се појавио, на друге делове тела. Он може да се прошири на ткиво близу тумора и преко крви и лимфе да се пренесе на друге делове тела. Рак који расте на новом месту се зове „секундарни рак“ или „метастаза“.

Како се добија рак?

Свако може да оболи од рака. За већину врста рака се не знају узроци.

Неке ствари доводе људе у већи ризик да добију рак:

- Старење: млади људи могу да добију рак, али већина врсти рака је чешћа код особа старијих од 50 година
- Пушење
- Превише алкохола
- Недостатак физичке активности
- Превелика изложеност сунцу
- Нездрава исхрана
- Гојазност
- Породична историја. То се односи на само мали број породица.

Неке хемикалије и азбест могу да повећају ризик да се добије рак.

Неки вируси понекад изазивају рак, као што је људски папилома вирус који се веома често преноси сексуалним односом.

Да ли рак може да се добије од неког другог?

Не. Рак није заразан. Људи не могу да добију рак од некога ко га има.

Није опасно да се буде са неким ко има рак. Није опасно да се додирују људи који имају рак.

Рано откривање рака

Многе врсте рака могу да се успешно лече ако их открије доктор и лечење почне рано.

Идите на прегледе за рано откривање рака (screening programs). Прегледи за рано откривање рака дојке, црева и грлића материце спасавају животе.

Треба да знате шта је нормално за ваше тело. Одмах идите код доктора ако приметите неуобичајене промене као што су:

- Грудве, ране или чиреви који не зарашћују
- Неуобичајене промене на дојкама: грудве, грудвичавост, задебљани делови, неуобичајено цурење из брадавице, брадавица окренута према унутра (ако није увек била таква), промена облика или боје, или неуобичајен бол
- Дуготрајан кашаљ, задиханост или промуклост
- Необјашњиво губљење тежине или крви
- Дуготрајна мучнина или повраћање
- Код жена, свако крварење из вагине, чак и кад се ради о само неколико капи између менструација, или после менопаузе
- Младежи који мењају облик, величину или боју, или крваре

- Крв у измету
- Продужен или необјашњив пролив или тврда столица
- Бол било где у телу, који се не губи.

Неке од ових симптома изазивају обични здравствени проблеми, а не рак.

Идите код доктора због сваког дуготрајног симптома или промене у вашем телу.

Шта се дешава ако имам рак?

Лечење зависи од врсте и фазе рака (колико је напредовао). Најчешћи методи лечења су хемотерапија, радиотерапија, операција и имунотерапија.

Доктор ће разговарати са вама о врсти лечења које ће помоћи да се рак излечи или држи под контролом.

Рак који се открије рано и лечи, се често излечи.

The **Multilingual Cancer Information Line** (Вишејезична информативна линија о раку) даје лицима која позивају информације о раку на њиховом језику. Назовите **13 14 50** и тражите да вас повежу са Cancer Council Victoria Helpline (Линијом за помоћ Савета за борбу против рака Викторије) ради разговора у поверењу са медицинском сестром за рак, уз помоћ преводиоца.

За информације и подршку на енглеском језику назовите **13 11 20**.

Последње ажурирање: Новембра 2011

